

Tözsér Árpád

JALOUSIONISTÁK

Nemzedéktársainak, egy outsider

Ha én azokra a bizonyos „hatvanas évekre” gondolok,
nagy, kopaszodó, szögletes homlokot látok,
a féltékenység zöld szeme vizslatja alóla
Prága, Varsó és Párizs költői iskoláit.

A homlok s a szem enyém, s enyém a féltékenység is.
Koncát féltő kutya módjára morogtam mindenkire,
akiben több költészetet sejtettem, mint magamban.
A legféltékenyebb természetesen magyar
kortársaimra voltam, például a két Ottóra:
Orbánra, Tolnaira, de közvetlen mellettük állt
s hányta magából avantgárd szövegolvadékait az égre
Cselényi Laci is, a gömörpanyiti Popocatepetl.
Orbán a kentaur mivoltával képesített el,
azzal, hogy előlről nézve Berzsenyi formájú
világképző léleknek láttam, de ha mögéje kerültem,
nyírfasóprűnyi farka alól Csokonaiként szellentgetett rám.
De a lényeg persze az volt, hogy az Orbán-vers kemencéjében
nemzedékünk közhelyei nehézfémekké tömörültek.
Tolnai mester kohójában viszont a nehézfémek olvadtak vissza
a közhelyekbe. De végezte e salakosítást a mester
olyan rokokós könnyedséggel, hogy egykori csipkái,
sajtüregci, csicsókái ma is úgy muzsikálnak,
mint François Boucher kagylói a *Kagylók,*
rovarok, csúszómászók című nagy képeskönyvben.
A Tandori-sokk a Luxor kávéház szeparéjában
ért. Emlékszem, amikor Zs. Nagynak felolvastam a „Töredékből”
A szobákat, az elhagyás és hiány e karcoló elégiáját,
kezemnél nyitott csapokként kezdtek süvíteni az üres flaskók.
Szilágyi Domokost is akkoriban ismertem meg.
Korábbi versei nemigen hatottak rám, de
1968 táján a *Kényszerleszállás* s az *Ez a nyár*
porcelán szinesztéziái kétségbeejtettek: újabb rivális!
S aztán megjelent Oravecz Imre furcsa kötete,
a *Héj: Régi órán iszik a ló a számok gazban*
mohás a kismutató – mit tudtam én még akkor,
hogy itt valaki szemem láttára éppen
garantáltan urbánus verset csinál abból a nehéz
szalmaszaggból, amelyből én csak valami suta

népi avantgárdot tudtam kevercelni, azt láttam,
 hogy vége a hatvanas éveknek, s valaki leereszti
 a hallgatás gondolatjelének kozmikus sorompóját,
 s ugyanazon a mondaton belül bár, mégis valami
 teljesen mást kezd. Ez volt Oravec Imre.
 Ő is besorakozott hát a platzra, amelyen
 féltékenységem ordította az appel!-t. S a nevezettek
 ilyenformán először talán éppen bennem
 sorakoztak föl nemzedékként. Fontolgattam is erősen,
 hogy új kritikai iskolát alapítok, s elnevezem mondjuk
 „jalousionizmusnak”, de nem lett belőle semmi,
 mert a feledés guanója a hatvanas évek legvégén
 már nemcsak a strukturalizmusra hullott,
 perdült belőle Robbe-Grillet-re is itt-ott,
 s nem lett volna helyes az irodalmi csecsemőt
 egy avuló szóval megnevezni.
 Elégtétel számomra viszont, hogy egykori virtuális
 jalousionistáim híre-neve a hatvanas évekkel
 távolról sem múlt el, sőt gloriolájukban
 mintha éppen most fénylene föl úgy istenigazában a fémgőz.

Egy keserű homéroszi kacaj kíséretében azonban
 kénytelen vagyok e „jalousionistákat” arra is emlékeztetni,
 hogy minden nemzedék az *Isten igazába* való távoztában
 szokta önmaga méreteit robbanásszerűen telenőni.

Gáspár B. Árpád

PIKIRIK

Az egérke szalad körbe-körbe, egyenletes iramban, mintha szürke bundával borított gép volna. Filigrán orra az üvegburát súrolja. Órák óta szalad a konyha vaságya mellett egy széken. Ő már nem bírja nézni, belefáradt, le szeretné hunyni forró, súlyos szemhéját. Szédül, a feje kóvályog, keze, lába a láz gyengeségének pangó vizén lebeg. Már nem akar mást, csak behunyni a szemét, elmerülni az érzéketlenség mélységeibe, nem látni semmit, semmit. Az egér karikázik körbe-körbe, teste hozzásimul a bura hajlatához, és gyors körözése megkettőződik az ő lázas valójában. Olyan lesz ő is, mint a bura üvege, átlátszó, az egér benne cikázik örült iramban, és a reája eső fény szemét szűrve megcsillan szürke bundáján, rugalmas hátán, a pirinyó körmökön, amelyek tehetetlenül lecsúsznak a bura faláról. Aztán nekimegy a semmi falának. Fel akar kapaszkodni rá. Visszaesik, szaltót vet, s kétségbeesetten folytatja keringését. Vékony